

קבעת עתים לתורה?

לימוד תורה במלחמה ובשגרה

ד. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ג עמוד א

ועבודה חמורה מתלמוד תורה? - והכתיב ויהי בהיות יהושע 55
ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש עמד לנגדו [וגו'] וישתחו
(לאפיו)... אמר לו: אמש בטלתם תמיד של בין הערבים, ועכשיו
בטלתם תלמוד תורה! - אמר לו: על איזה מהן באת? - אמר
לו: עתה באתי. מיד וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק. אמר
רבי יוחנן: מלמד שלן בעומקה של הלכה. ואמר רב שמואל בר
60 אוניא: גדול תלמוד תורה יותר מהקרבת תמידין. שנאמר עתה
באתי!

ה. רבי יעקב אבן חביב - עין יעקב, הקדמת המחבר

מצאתי כתוב בשם המדרש ובקשתיהו ולא מצאתיהו בכל
שיתא סדרי וזהו נוסחו: בן זומא אומר מצינו פסוק כולל יותר
והוא "שמע ישראל". בן ננס אומר מצינו פסוק כולל יותר והוא
65 "ואהבת לרעך כמוך". שמעון בן פזי אומר, מצינו פסוק כולל
יותר והוא "את הכבש אחד תעשה בבקר". עמד ר' פלוני על
רגליו ואמר הלכה כבן פזי דכתיב "ככל אשר אני מראה אותך
את תבנית המשכן".

ו. הרב קוק - עולת ראיה ח"א, עמוד קכז

"שיכפר בעדנו". רק הקדושה התמידית, לא המקרית הבאה
מזמן לזמן, היא יכולה לעצור את כל פרץ בשטף החיים, שזהו
יסודה של הכפרה, ולהפוך, במרוצת מהלכה הבלתי פוסק, את
כל הכחות הגנוזים, אשר כשאין שטף קודש תדיר בחיים
יוצאים הם לפעמים בצורה של קלקול והריסה, הממיתים
חרפה על נשמת האדם ואור קדושתו, - לכוחות נישאים,
שביכולתם הוא העוז לעצור כל ענין רע ולפעול את המפעל של
החיים האלהיים הטהורים במרוצתם, שזהו יסוד הכפרה,
בצורת שנוטה לבטוי, של כופר וכפרת. שיכפר בעדנו.

ז. אור החיים הקדוש - במדבר פרק כח פסוק ב

... ובשלשה דברים דקדק לומר בכינוי, קרבני, לחמי, נחוחי,
לומר שכולן של הקדוש ברוך הוא בורא הכל ועדיין ברשותו
כאומרו (תהלים כד) לה' הארץ ומלואה ופרשנוהו במקומו,
ודקדק גם כן לומר לאשי בכינוי, לומר שגם האש היא של
הקדוש ברוך הוא, ומעתה מה שישראל מקריבין הוא מנכסיו
של הבורא:

ח. תלמוד בבלי מסכת שבת דף לא עמוד א

אמר רבא: בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת
באמונה, קבעת עתים לתורה, עסקת בפריה ורביה, צפית
לישועה, פלפלת בחכמה, הבנת דבר מתוך דבר?

ט. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף ז עמוד א

פוטרי מים ראשית מדון, מאי דרשי ביה? כדבר המנונא. דאמר
רב המנונא: אין תחילת דינו של אדם נידון אלא על דברי
תורה, שנאמר פוטרי מים ראשית מדון.

י. תוספות מסכת סנהדרין דף ז עמוד א

אלא על דברי תורה - והא דאמרינן בפרק במה מדליקין (שבת
דף לא.) ששואלין לו נשאת ונתת באמונה ואח"כ קבעת עתים
לתורה התם באדם שעוסק בתורה מיירי אלא שלא קבע עתים

א. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לה עמוד ב

5 תנו רבנן: ואספת דגנך, - מה תלמוד לומר - לפי שנאמר: לא
ימוש ספר התורה הזה מפיד, יכול דברים ככתבן? תלמוד
לומר: ואספת דגנך - הנהג בהן מנהג דרך ארץ, דברי רבי
ישמעאל; רבי שמעון בן יוחי אומר: אפשר אדם חורש בשעת
חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת
10 דשה, וזורע בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה? אלא: בזמן
שישראל עושין רצונו של מקום - מלאכתן נעשית על ידי
אחרים, שנאמר: ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו'. ובזמן שאין
ישראל עושין רצונו של מקום - מלאכתן נעשית על ידי עצמן,
שנאמר: ואספת דגנך; ולא עוד, אלא שמלאכת אחרים נעשית
15 על ידן, שנאמר: ועבדת את אויבך וגו'. אמר אביי: הרבה עשו
כרבי ישמעאל - ועלתה בידן, כרבי שמעון בן יוחי - ולא עלתה
בידן. אמר להו רבא לרבנן: במטותא מינייכו, ביומי ניסן
וביומי תשרי לא תתחזו קמאי, כי היכי דלא תטרדו במזונייכו
כולא שתא. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן משום רבי
20 יהודה ברבי אלעאי: בא וראה שלא כדורות הראשונים דורות
האחרונים, דורות הראשונים עשו תורתן קבע ומלאכתן עראי -
זו וזו נתקיימה בידן, דורות האחרונים שעשו מלאכתן קבע
ותורתן עראי - זו וזו לא נתקיימה בידן.

ב. תלמוד בבלי מסכת מנחות דף צט עמוד ב

25 א"ר אמי: מדבריו של ר' יוסי נלמוד, אפילו לא שנה אדם אלא
פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית, קיים מצות לא ימוש (את)
ספר התורה הזה מפיד. אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי:
אפי' לא קרא אדם אלא קרית שמע שחרית וערבית - קיים לא
ימוש, ודבר זה אסור לאומרו בפני עמי הארץ. ורבא אמר:
30 מצוה לאומרו בפני עמי הארץ. שאל בן דמה בן אחותו של ר'
ישמעאל את ר' ישמעאל: כגון אני שלמדתי כל התורה כולה,
מהו ללמוד חכמת יונית? קרא עליו המקרא הזה: לא ימוש
ספר התורה הזה מפיד והגית בו יומם ולילה, צא ובדוק שעה
שאינה לא מן היום ולא מן הלילה ולמוד בה חכמת יונית.

ג. כ"ק הרבי מליובאוויטש - תורת מנחם חלק כה', עמוד 42

לא עת עתה להאריך בתפלה, שישראל נתונין בצרה (רש"י).
יש לשאול: לכאורה די היה בכך שהקב"ה יאמר למשה מה
עליו לעשות ("דבר אל בני ישראל ויסעו"), ומהו הצורך לעסוק
40 בשלילת אפשרויות אחרות ("מה תצעק אלי").

יש לבאר: אילו לא הקדים הקב"ה ואמר "מה תצעק אלי", היה
משה סבור שבאפשרותו להמשיך בתפילתו, ובד בבד עם
התפילה - לקיים את הוראתו של הקב"ה "דבר אל בני ישראל
וייסעו, ואתה הרם את מטך ונטה את ירך על הים ובקעהו".

45 ולכן אמר לו הקב"ה "מה תצעק אלי": כשאתה עוסק
בהצללתם של בני ישראל - עליך להקדיש לכך את כל כולך,
מבלי לעסוק באותה שעה בעניינים אחרים, חשובים ככל
שיהיו, עליך להפסיק אפילו את תפילתך לפני הקב"ה על-אף
מעלתה הגדולה ובלבד שתוכל להתרכז כל כולך בהצללתם של
50 ישראל.

100 והכא מיירי כשלא עסק כלל אי נמי שואלים לו תחילה על משא ומתן באמונה ומ"מ יקבל דינו תחילה על דברי תורה והכי דריש ליה לקרא תחלת גילוי דינו במה שנטשו מדברי תורה.

יא. רמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק א הלכה ח

105 כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה: בין עני בין עשיר בין שלם בגופו בין בעל יסורין בין בחור בין שהיה זקן גדול שתשש כחו אפילו היה עני המתפרנס מן הצדקה ומחזר על הפתחים ואפילו בעל אשה ובנים חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה שנאמר והגית בו יומם ולילה.

יב. ליקוטי מוהר"ן - תורה רפד

110 שְׁמַעְתִּי בְּשִׁמּוֹ, שְׁהוֹכִיחַ אֶת אֶחָד שְׁאֶמַּר לוֹ, שְׁאֵין לוֹ פְּנָאֵי לְלַמֵּד מִחֻמַּת שְׁעוֹסֶק בְּמִשְׁאָ וּמִתֵּן, אָמַר: שְׁאֵף עַל פִּי כֵן רָאוּי לוֹ לְחַטֵּף אֵינָה זְמַן לְעֶסֶק בְּתוֹרָה בְּכָל יוֹם. וְאָמַר, שְׁזָהוּ מָה שְׁאֶמַּר רַבּוֹתֵינוּ, זְכָרוֹנָם לְבָרָכָה, (שְׁפַת לֹא), שְׁשׁוֹאֲלִין אֶת הָאָדָם: קִבְעַת עֵתִים לְתוֹרָה? קִבַּע הוּא לְשׁוֹן גְּזֵלָה, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב (מִשְׁלִי כ"ב): "וְקִבַּע אֶת קִבְעֵיהֶם נָפֶשׁ"; הֵינּוּ שְׁשׁוֹאֲלִין אֶת הָאָדָם, אִם 115 גְּזַל מִן הַזְּמַן שֶׁהוּא טְרוּד בְּעֶסְקוֹ, אִם גְּזַל מִהֶן עֵתִים לְתוֹרָה, פִּי צָרִיךְ הָאָדָם לְחַטֵּף וּלְגַזֵּל עֵתִים לְתוֹרָה מִתּוֹךְ הַטְּרָדָא וְהָעֶסֶק:

יג. הרב עזריאל לאופר - אמצא מקום, הקדמת המחבר עמוד 12

120 ברצוני להודות למו"ר הרה"ג יעקב אריאל.... כששאלתיו לפני שנים "מה ללמוד" ענה לי בפשטות על פי דברי הגמרא בעבודה זרה שצויינו לעיל, שצריך ללמוד נושאים שאותם רוצים ללמוד!

יד. הרב אברהם יצחק כרמל – אשפוך לפניו שיחי, עמוד 104

125 חז"ל כבר קבעו "כל קבוע כמחצה על מחצה" (כתובות טו ע"א). גם אם הרוב הוא תשע לעומת אחד אם האחד קבוע דינו כמחצה. דבר שאינו קבוע מבחינת המקום והזמן אינו מחזיק מעמד, אך דבר קבוע גם אם הוא מועט נחשב כמחצה. בדרך 130 דרוש אומרים המפרשים שכל דבר שאדם קובע בתוקף ובחזק גם אם הוא מועט נחשב הוא כימחצה. רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל מחשובי חסידי ברסלב, היה רגיל לציין את דברי המדרש על הפסוק משיר השירים "אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז" (שיר השירים ח, ט) 135 "אם חומה היא" - אם האדם חזק, יציב, קבוע כחומה, אז אפשר לבנות עליו טירת כסף. אבל "אם דלת היא" - דלת אינה קבועה במסמרות, פעם היא פתוחה ופעם סגורה, נעה וזזה, לכן על דלת אי אפשר לבנות, אפשר רק לצפות אותה או לייפות מבחוץ ולכן "נצור עליה לוח ארז". אדם המתנהג 140 כ"דלת" אפשר לעזור לו - "לייפותו", אבל אי אפשר "לבנותו" עליו. מעין כך אמר רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל על מימרת חז"ל במסכת שבת (דף קכט ע"א) "לעולם ימכור אדם מה שיש לו ויקח מנעלים לרגליו" - אל תיקרי מנעלים לרגליו אלא מנעולים להרגליו. תמכור, תחליף, תוותר על הכל, אבל לא על 145 הרגל, לא על קביעות. לקביעות תחבר מנעול, תנעל את זה באופן שלא יוכלו אותה ואחרים לפתוח את ההרגלים וכל זאת משום שאדם נבנה ע"י הרגלים וקביעות.

טו. ר' יואל שפיץ – פייסבוק 20.8.2024

150 פעם, ניגש בחור אחד לרב עדין (שטיינזלץ) ברחוב ואמר לו: "הרב, אני מתחתן עוד כמה חודשים. שמעתי שהרב עורך

לפעמים חופה וקידושין, ורציתי לבקש שהרב יערוך גם את החופה שלי". הרב עדין בירך את החור במזל טוב, אבל אמר שהוא עסוק מאוד ואין לו זמן לזה. החור לחץ ולחץ, והרב עדין המשיך לנסות ולהישמט מהעניין. בשלב מסוים, נדלק זיק בעיניו של הרב עדין והוא אמר לבחור כך: "תראה, לי יש מחויבות לתלמידים שלי וזו הסיבה שאני עורך להם חופה כשהם מבקשים"; ותוך כדי דיבור הראה באצבעו על שני תלמידים שבדיוק ליוו אותו. "אז אתה לא מכיר ואין לי מחויבות כזו כלפיך. לכן, אם אתה מתעקש שאערוך לך חופה תצטרך לשלם לי".

בשלב הזה, התלמידים שעמדו שם מעט נבוכים כבר הרימו גבה - הרב עדין דורש תשלום!!! לא אופייני בכלל.. אלא שאותו בחור דווקא לא התפלא ולא היסס וענה במהירות: "אין בעיה. אני אשלם כמה שתדרוש". "אם ככה" אמר הרב עדין, "התשלום שאני מבקש הוא.. שכל יום, כל יום, עד לסוף ימך תלמד שתי משניות; אבל אני רוצה שתחייב שאם אני עורך לך חופה אתה לעולם לא תפסיק את הקביעות הזו". הבחור היסס לרגע. ניכר שכסף היה לו הרבה יותר קל לשלם. כמו סוחר טוב הרב עדין דחק בו: "נו...!! סוגרים עניין או לא?" לבסוף, בלית ברירה - כשראה שהעניין רציני ואין לו לאן לברוח - החתן המיועד הסכים לעסקה.

לאחר כמה שנים, באיזו התוועדות, הרב עדין סיפר את הסיפור והוסיף בערך כך: "לא מזמן פגשתי אותו. מסתבר שהמשניות הצטברו זו לזו, זה טבע העולם.. כשמקפידים לעשות דבר מה יום יום זה מתחבר למשהו גדול. אותו חתן כבר לא כל כך צעיר כמו אז אבל ש"ס משניות הוא כבר סיים. ובכל זאת- כדי שלא יהיו אי הבנות - ווידאתי איתו שהוא ימשיך לשלם את החוב כפי שסיכמנו".

לכבוד היארצייט נזכרתי בסיפור הקטן הזה, אחד ממיליון-שמשו בו כל כך מאפיין את הרב עדין, את מה שרצה, את מה שחלם, את מה שהוא ניסה לדחוף בכל כוחו. ואני מציע שכל מי שיכול ורוצה ייקח לו ביום הזה איזו קביעות בלימוד תורה. מניסיון, הקביעות הללו מקנות המון המון ידע ונותנות יציבות ובהירות דעת גם בימים קשים. ושיהיה הלימוד לעילוי נשמת כל חללינו שנפלו השנה, להצלת החטופים שלנו. במהרה.

¹ תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף יט ע"א: כי אם בתורת ה' חפצו, פריש רבי ואמר: אין אדם לומד תורה אלא ממקום שלבו חפץ.